

Hitélet a mesterséges intelligencia korában

Kollár Csaba

Amikor a mesterséges intelligencia, vagy a gondolkodó gépek fogalmát halljuk, akkor a fogalomra a vallásos és az ateista emberek egyaránt meglehetősen heterogén asszociációs válaszokat adnak. A fogalom diverzív jellegét jól mutatja az is, hogy a téma különböző filozófiai, technológiai, vallási megközelítéseiben az egyes tudományterületek művelői gyakran még a közös hangot és a közös fogalomkészletet sem találják meg egymással.

A mesterséges intelligencia jelenlegi állapota és a közeljövőben realizálódó fejlesztési eredményei a technikai megközelítés szerint viszonylag jól körülhatárolják a digitális bölcsészet, s ezen belül a digitális vallástudomány működési területeit, vagyis a mesterséges intelligenciával támogatott számítógépes megoldások alkalmazását többek között a régi, kézzel írott szöveget azonosításában, a szövegvariánsok megjelenítésében, a különböző fordítások és bibliamagyarázatok összevetésében, a szövegek digitális átiratában, a különböző szövegek közötti kapcsolatok feltérképezésében, a képi információk (festmények, rajzok) gépi feldolgozásában, a kultúrakutatásokban, a források azonosítására használt metaadatok közötti kapcsolati háló megrajzolásában és a kulturális/nemzeti emlékezet (újra)értelmezésében.

Bizonytalansággal a távolabbi jövő kapcsán találkozhatunk, és az előadás is inkább e bizonytalansággal kíván foglalkozni bővebben. A mesterséges intelligencia fejlődése, és e fejlődés részeként az emberrel azonos, vagy azt meghaladó gépi intelligencia megjelenése (szingularitás) gyökereiben változtatja meg a társadalmakat, és benne a (vallásos) embert. A technikai, technológiai fejlődés ugyanis annyira felgyorsul, számos esetben az embertől függetlenül önjáróvá válik (Sheridan-skála utolsó szintje), s nem mindegy, hogy ezeket a gépi entitásokat milyen etikai posztulátumok alapján készítjük fel az önálló életre, illetve, hogy ezek a gépek milyen etikai alapelveket örökítenek a következő gépi generációkba. Olyan kérdések kerülnek előtérbe – és előadásomban ezekre keresek reális válaszokat – mint hogy mitől függ az, hogy egy gépet egy vallásos közösség befogad-e, van-e, lehet-e morális felelőssége a mesterséges intelligenciának, lehet-e istenhite egy gépnek, hogyan értékeljük azokat a megoldásokat, amikor egy ember teljes emlékezete egy gépi memóriába örökítődik, hogyan tekintünk az ember-gép hibridekre, különösen akkor, amikor az emberi agy kapcsolódik a mesterséges intelligenciához, vagy az emberi agysejtek egy részét helyettesítik mesterséges intelligenciával. Az olyan kérdések sem hagyhatók figyelmen kívül, mint hogy a mesterséges intelligencia részesülhet-e az egyházi szentségek felvételében. Az előadó tudatosan törekszik a hallgatósággal való közös gondolkodásra annak érdekében, hogy a mesterséges intelligencia utópiaként, és ne disztópiaként jelenjen meg a jövőben.